

Kmet, delavec
in obrtnik
naj bodo naro-
du vodnik!

Izhaja vsako sredo.
Naročnina:
za celo leto Din 30.—
za pol leta „ 15.—
za inozemstvo
za celo leto Din 50.—
Inserati po tarifu. — Pis-
menim vprašanjem naj
se priloži znamko za od-
govor. — Ne frankirana
pisma se ne sprejemajo.

Kmetski list

Glasilo „Slovenske Kmetске Stranke“.

Vsakdo vžival
vse sadove
svojega dela in
marljivosti!

Rokopisi se ne vra-
čajo. — Plača in toži
se v Ljubljani. — Ured-
ništvo in uprava je v
Ljubljani v Kolodvorski
ulici št. 7. — Telefon
inter. št. 2505. — Račun
pri poštni hranilnici
št. 14.104.

Slava kmetskemu mučeniku Stjepanu Radiću!

Komaj en mesec je minil, ko je kraljevski Zagreb na najsvetanejši način sprejel v svojo sredo težko ranjenega Stjepana Radića, sprejel tako, kakor se sprejemajo le najmogočnejši vladarji, in že se je moral odeti v žalno črnilo. Stjepan Radić je umrl...

S Stjepanom Radićem je izgubil hrvaški narod svojega največjega sina, izgubil je svojega Voditelja in Učitelja, in izgubil je največjega označevalca onih večnih idealov, za katere se je hrvaški narod, in lahko rečemo da tudi slovenski, že od pamtiveka boril. Izgubil pa je hrvaški narod samo telo svojega velikega Učitelja in Prosvetitelja, ni pa izgubil njegovega duha. Radićev duh živi in bo živel večno! Umre telo, ideje ostanejo! Neumrljive bodo ostale njegove ideje zlasti v kmečkih srcih, v srcih onih, za katere je dal vso svojo ogromno duševno moč in silo.

Izdihnil je svojo veliko dušo v trenutku, ko je dosegel vrhunec svoje moči. Podlegel je ranam, ko je združil ves hrvaški narod v svoji stranki in ko je združil, ako ne organizatorno, pa gotovo po duši tudi vse Slovence in prečanske Srbe, a tudi ves zatiran in izkoriščen kmetski narod srbski. Vse to ogromno delo je izvršil brez državne oblasti, brez izrabe cerkvenih organizacij in verskih čustev. In ko je bil na tem, da zruši nasilje in da odstrani nepoštenje, je prenehalo biti njegovo srce.

A kar ni storil živ, to bo izvršil mrtev. Pokleknil je hrvaški narod. Pripognil je čelo pred največjo žrtvijo, katero je dala hrvaška mati za svobodo svoje domo-

vine. Prekrižal se je hrvaški narod in molil za dušo onega velikega človeka, ki je v svojem življenju spoznal samo trpljenje, spoznal samo življenske nevarnosti in kateri se ni pred ničem ustrašil v svoji sveti in veliki borbi za pravice tlačnega hrvaškega kmetkega naroda, za pravice vseh ponižanih in zaničevanih, za pravice celega človeštva.

Tudi v sreč slovenskih kmetov Radićeve ideje ne bodo zamrle. Kmečki pokret, ki ga je pokojnik zasnoval, ne obsega samo njegove ožje domovine in njegovega naroda, ampak je splošen, je vsenaroden, je človečanski. Kakor ideja kristjanstva ni poznala in še danes ne pozna državnih in narodnih mej, tako jih tudi Radićeva kmečka misel ne pozna. V tem pa leži vsa Radićeva težina in veličina! Njegova velika misel se je počasi razširila tudi na slovenska tla, zajela in odprla tudi slovensko

srce in slovenski razum in bo živela tudi med nami dalje. Veliki duh Radićev bo plaval tudi nad nami.

Globoka žalost je prevzela ob žalostni vesti o Radićevi smrti ne samo Hrvaško, ampak ves kulturni svet. Z brati Hrvati žalujemo tudi mi, iskreno in odkrito. Zato ne iščemo visoko donečih besed, ampak tiho in mirno žalujemo. V svoji žalosti pa obljublamo, da bomo ostali zvesti veliki Njegovi ideji, kateri bomo tudi pri nas z vso vztrajnostjo pripravljali pot do končne zmage.

Radićeva smrt naj ne pomeni smrti, ampak pomeni naj naše Vstajenje, Vstajenje slovenskega kmečkega naroda!

Ob mrtvaškem odru.

V sredo ob 8-55 zvečer, natančno ob koncu sedmega tedna, ko so ga zadeli smrtonosni streli hudodelca Puniše Račića, je umrl Stjepan Radić, nesporno največji sodobni človek. Dasi smrt ni nepričakovano došla, saj je trepetala vsaka poštena duša polnih sedem tednov pri čitanju poročil z njegove bolniške postelje, vendar se je ob tej strašni vesti zganil in vztrepetal ves kulturni svet. Umrl je mož, ki je ljubil Hrvatsko, kakor doslej še nihče, umrl mož, ki je živel za seljaštvo, kakor ga ni primera v zgodovini in preko teh dveh velikih ljubezni vesoljno človeštvo, a v njem najbolj najpotrebnejšega: malega, zatiranega, zaničevanega in zapuščenega. Večjega človeka od pokojnega Stjepana Radića nisem srečal v življenju in zato si tudi večjega zamišljati ne morem. In ko so sredi temne noči zagrebški zvonovi oznanili strašno vest,

Radić, ko se je vračal ranjen iz Beograda.

da je prenehalo biti za vekomaj najplemenitejše srce, kar so jih doslej rodile hrvatske in vobče jugoslovanske matere, se je moral odigrati v nebesih čudovito lep prizor. Iz prostorov, kjer uživajo svoje zasluženno rajsko življenje njegovih predniki, mučeniki kmetske misli, so vstali in hiteli nasproti. Pred vsem Matija Gubec s svojo v nebeškem zlatu ožarjeno krono na glavi. S ponosom in hvaležnostjo ga je moral sprejemati, svojega najmlajšega bratca, ki je tako uspešno, vztrajno in požrtvovalno nadaljeval njegovo delo. Za njim so mu gotovo prihiteli nasproti vsi ostali mučeniki z Aleksandrom Stambolijskim na čelu, tisoči in tisoči vse do Pavla Radića in dr. Gjüre Basarička. In v veliki in svečani procesiji so ga morali peljati pred prestol Najvišjega in tudi tu, kjer kraljuje Neskončna Pravičnost, je moral biti sprejet po zasluženju. Sam nebeški Oče je moral biti vesel tega svidenja in je moral reči: »Pridi, sin moj, in zavzemi mesto, ki sem ti ga pripravil in ki si ga s svojim delom pošteno zaslužil. Bogate talente sem ti naklonil preko zdrave hrvatske kmetice in vse si dobro in vestno uporabil. Nič nisi izgubil in nič zapravil, nego si še dodal iz svojega. Zato pridi in poseđi, kar sem pripravil tebi in takim, ki tako uporabljajo zaupane jim zaklade!« In med tem, ko so na zemlji trepetala človeška srca v prej neslutnih bolečinah, ko je sleherna kmetska hiša, zlasti na Hrvatskem in v velikem delu Slovenije, potapljala svojo bol v globoko molitev, tedaj so morali nebeščani slaviti prihod enega najljubših in najzaslužnejših svojih tovarišev, prihod Stjepana Radića.

In zdaj stojim ob mrtvaškem odru tega svojega prijatelja. Bled in miren je, miren, kakor nikoli ni bil. Roke drži stegnjene ob sebi, pesti na pol odprte, kakor da še ni izpustil dela ali pa da namerava na novo oprijeti. Obraz skoro nasmejan, s tistimi dobrodušnimi potezami, ki so last tako velikih in plemenitih duš. Spokojstvo in zadovoljstvo sta glavni liniji. Gledam in čakam, kakor tolikokrat v življenju, kaj bo prišlo iz teh ust: ukaz, navodilo, informacija, pohvala ali graja. Dalekosežen načrt, globoka misel ali šegava prednost, da te za moment razvedri? Nič več! Nikoli več! Usta, ki so v nemala in navduševala milijone, ki so milijone src dvigala v nadi, v delu in borbi, usta, ki so milijone duš vodila na pravo pot, so za vekomaj onemela. In kar od 20. junija nisem mogel razumeti, razumem danes. Kako se je moglo najti živo bitje in celo človeško bitje, da je dvignilo roko z moralnim namenom v tega dobrega, nebeško dobrega človeka? In to v človeka, ki se ni mogel braniti, ki celo radi svoje fizične napake, popolne kratkovidnosti ni mogel niti videti, odkod preže moralne cevi; kaj da bi se branil ali morebiti izognil. In vendar! Zdaj ob njegovem truplu mi je jasno. Saj leži odgovor na naša začudena vprašanja na njegovem mirnem, plemenitem licu, ki nam nemo sicer ali jasno in določno odgovarja: Moja misija v življenju bi ne bila popolna in ne završena, če je ne bi končal z mučeniško krono. Vse ogromno delo, vse velike in svečane misli, ki vam jih zapuščam, vse zglede, ki vam jih dajem, vse bi bilo samo polovičarsko, če ne bi dal ideji tudi vrhunca, če je ne bi zapečatil s svojim življenjem. Pustite tarnanje; nego pojdite in storite tudi vi tako!

Take misli sem bral z mrtvega lica velikega pokojnika.

Govorili so in sem poslušal, pisali so in pišejo in beremo, da je bil Radić nestalen, nemiren duh, ki je spreminjal svoje nazore, menjal ljudi, danes hvalil, jutri grajal, zapuščal stare in iskal novih sodelavcev. Seveda; tako je in tako mora biti. On je iskal samo eno: Kmetski narod je ljubil čez vse. Ta njegov kmetski narod je bil istočasno hrvatski narod. In vse vrline, vso bogato zakladnico hrvatske kmetske kulture, ki jo je našel v duši svojega naroda kot tekovino tisočletja, je tudi doumel in dvignil. In s temi vrednotami, s tem silnim bogastvom je hotel osrečiti ves svet, vesoljno človeštvo. Od tod ideja človečanska, mirotvorna, kmetska, jugoslovanska, vseslovanska, in svetsko-kulturna. In vse delo, vsi napor, vsa pota so ga peljala k temu cilju. In če je šlo težko ali prepočasi, je menjal pot, način, taktiko. Vse je poskušal, ali cilja ni nikoli spuščal izpred oči. Mali ljudje, mali po duhu, ki ga niso doumeli niti doumeti poskušali, so videli samo zunanost in so zamerili. Kakor pota, tako je izbiral tudi ljudi. On ni iskal znancev, prijateljev za družbo, za kavarniško zabavo, za turistovske izlete, za partijo šaha ali taroka. On je iskal sotrudnikov, sodelavcev, ljudi, ki bi bili sposobni za to, za kar je bil on. Lahko da se je v tem prevaril sam, lahko da so ga prevarili drugi, ki so rinili v njega, se mu ponujali iz bog ve kako špekulacijskih namenov in seveda prevarili sami sebe. In so potem razočarani zabavljali in mu skušali zmanjšati ugled, onemogočiti uspeh. Slepci! Kakor da je kdajkoli ta veliki mož iskal kaj za sebe?! K cilju za svoj ideal pa je šel tako ravno in dosledno, da je na ta oltar položil tudi svojo glavo in z življenjem zapečatil svoj nauk.

Kmetje se ločimo v mnogih navadah od različnih napisanih Kniggejev. Tako n. pr. če zapazimo, da smo zgrešili pot, ki smo jo smatrali za pravo, takoj obstanemo. Ne ko-

raka več, nego takoj na mestu iskanje za novo! Pravijo, da se gospoda tega in takega priznanja ženira, češ, da ni lepo ali celo »značajno«. Ko smo pri naši stranki uvideli, da je bila pot mimo Zagreba v Beograd pogrešna, ker vodijo vse ceste, vodne, bele in železne ter tudi zračna samo preko te zemlje, smo iskali stikov s predstavniki HSS. Vodili so se razgovori. Konečno je želel pokojni Stipa videti mene. Dogovorili smo se kdaj; kje, so bili že določili drugi; siromak je bil takrat v ječi. Nikoli ne bom pozabil tega snidenja. Tesno pri srcu. Teman hodnik, železna vrata, pred vrati stražar z nasajenim bajonetom. Drugi pripelje Radića, vedrega, živahnega, veselega. Stopi bližje ter me pogleda prav od blizu od nog do glave, stisne močno desnico ter poljubi na lice. Prva beseda je bila: »No, dobro je. Vse je slovensko, vidim na prvi pogled!«

Radićeva žena Marija.

Mene je to prvi hip malo zbegalo, potem pa nadaljuje, če sem oženjen, koliko dece imam, če so mi stariši še živi. Ko sem mu nekaj pravil od matere moje, se je pazljivo zamislil, navel tiste tri karakteristične žilice na čelu in jasno poslušal. Od tedaj ni nikoli pozabil na njo in kadarkoli sva se razstala, je vselej naročal: »Pozdravi majku, ženo, decu!« In kadar se delj časa nisva videla, zopet prvo vprašanje: »Ali ti je majka zdrava, žena; što radi deca?« Potem sva prešla na politiko. Govoril je celo uro, jaz komaj deset minut. Takrat sem prvokrat občutil njegovo očarujočo moč, veliko privlačno silo, globočino duha, velikansko poznavanje tudi nas Slovencev. Tudi drugič sva razgovarjala v ječi, pred vrati puška in bajonet, v sobi ob oknu preiskovalni sodnik, ki se je trudil zanimati samo za bližajočo se pomlad na vrtu. Ko sem ga pred tremi leti pripeljal v Slovenijo in je bil tako surovo izžvižgan na kolodvoru, pa smo bili zaradi take podivjanosti vsi v zadregi, mi je rekel dobrodušno smehljajoče se: »E, pa sad je ipak bolje, nego je bilo u hapsu (ječi), a idući put bit će još bolje!« Ko se je letos spomladi vračal s Tabora ves zadovoljen in burno aklamiran, se je po poti spomnil in okrenil meni: »Eto, što sam ti kazao... Pa bit će iduček puta još bolje!« —

Slovenijo je poznal skoro tako dobro kakor Hrvatsko. Časih je poskušal moje znanje: »Koliko kilometrov je od Ljubljane do Brezic, ali do Kranja ali Kamnika?« In če sem pogrešno povedal, mi je takoj popravil. Po končani peti šoli je prehodil vso Slovenijo: Štajersko, Koroško, Kranjsko. Najbolj mu je ugažala kamniška okolica. Cel teden je dobro živel nekje pri neznani kmečki mami s tem,

TEDENSKI KOLEDAR.

- 19. avg., nedelja: Ludovik.
- 20. avg., ponedeljek: Štefan K.
- 21. avg., torek: Ivana.
- 22. avg., sreda: Timotej.
- 23. avg., četrtek: Filip.
- 24. avg., petek: Jernej.
- 25. avg., sobota: Ludovik.

SEJMI.

- 19. avgusta: Peklo pri Poljčanah.
- 20. avgusta: Zatična.
- 21. avgusta: Metlika.
- 22. avgusta: Nova vas.
- 24. avgusta: Arnuš, Bistrica, Rogatec, Središče, Velenje, St. Jernej, Kočevje, Kamnik, Javor, Murska Sobota.
- 25. avgusta: Tinsko, Loka pri Žumusu, Ambrus.

VALUTE.

Dati moramo za:

1 nemško marko	Din	13:56
1 madjarski pengő	Din	9:90
1 švicarski frank	Din	10:94
1 avstrijski šiling	Din	8:—
1 angleški funt	Din	276:04
1 ameriški dolar	Din	56:90
1 francoski frank	Din	2:22
1 češkoslov. krono	Din	1:68
1 italijansko liro	Din	2:97

Neverjetna moč

Jeskrita v malemu zavitku.
En poizkus Vas bo pre-
pričal, da

Ženska hvala

perilo napravi snežnobelo.
V njej se perilo namoči
preko noči, za izkuha-
vanje pa je najbolje, če se
vzame

SCHICHTOVO TERPENTIN MILO

da ji je čital pesmi Simona Gregorčiča. In gotovo je znal celega na pamet, tudi precej Prešerna. Vselej pa se je razjezil, če smo povdarjali svojo malenkost. Kaj če število — se je ljutil, če pa ni vrednot. Če bi ne imeli drugega kakor vašo narodno pesem, pa ste že velik narod. Samo ponos, ponos si vzgojite! Samozavest! — Ko je nekoč g. Korošec izjavil, da bo že g. Vukičević izjavil v njegovem imenu, se je silno raztogotil: »Tako narodni zastopnik ne sme govoriti. Jaz vas imam Slovence gotovo rajši nego g. Vukičević, pa če bi dal ti tako izjavo meni v prilog, kakor jo je dal Korošec v prilog Vukičevića, jaz bi ti zameril. Vsak narod mora v svojem imenu govoriti sam!«

Zadnjič sva razgovarjala 12. julija, štiri dni potem, ko se je vrnil iz Beograda. Prve tri dni je imel polno obiskov, ti so ga silno utrudili in na dan, ko sem jaz prišel, so bili vsi prepovedani. Samo mene je sprejel. Sedel je na verandi, poleg njega žena, ta blaga somučenica, usmiljenka, in zet. Izgledal mi je dobro, samo malo utrujen. Razgovarjala sva celo uro. Najpoprej o zadržanju Beograda, o nerazumevanju položaja, o razpoloženju v narodu, o delu v bližnji bodočnosti. Ves navdušen mi je pravil o vožnji iz Beograda, o spoštovanju in ljubezni naroda, o papeževem nunciju, o svoji izjavi njemu, o lepih nuncijskih besedah ter me je pooblastil, da to lahko tudi javnosti priobčim. »Neki se čude zašto to, a ja mislim, da nismo nikada drukčije govorili ni mislili: katolici smo i to čemo i dalje ostati. Razume se, da svoj politički moral ne izdajemo nikome pod zakup!« — Ko sem mu pripovedoval, kako jih muči njegov uporni molk, ko so bili naučeni na njegove pogoste izjave, se je zadovoljno nasmehnil pa rekel: »Vedno je mučnejša politika z molčanjem, nego z besedami!« — Pred slovesom sem ga prosil naj vsaj nekaj pove, ako ne za javnost, pa vsaj za ožji krog, za predsedstvo ali načelstvo stranke. Nato je rekel sledeče: »Ko pa nimam nič novega povedati! Hočemo svobodno volitve. In po volitvah naj se naši svobodno izvoljeni zastopniki izjavijo svobodno izvoljenim zastopnikom drugih pokrajin. Dolej pa nimamo komu kaj pripovedovati, a narod sam, ta že ve, kaj hoče. V ostalem veš sam, da smatramo, da so vnanje meje naše države nedotakljive, notranje razmerje pa so

porušili strelji Puniše Račića in narod jih bo moral upostaviti na novo. To bo učinil po svojih potrebah in okusu. Nasilja ne sme biti!«

Nazadnje mi je naročil, da naj pozdravim vse Slovence, ker so vsi dobri in bodo gotovo našli pravo pot.

Danes pa leži mrtev na mrtvaškem odru. In črnilo se razliva po papirju, tiskarski stroji brne po širokem svetu in narod čita, čita vsepovsod o velikem možu, ki se je zval Stjepan Radić. In še se bo pisalo in tiskalo in bralo. Cela literatura bo nastala in cela generacija piscev bo živela od tega, kar ve o njem. Narod, naš kmečki narod pa bo živel od njegovih idej in zamisli, od njegovega dela in zgledov, od njegovega svetniškega in mučeniškega primera do konca dni. Razumem, da ga hvalijo in časte, ki so ga hvalili in imeli radi za življenja, a ne razumem, da ga časte in slave oni, ki so še včeraj pljuvali nanj. Zgled današnji »Slovenec« in »Domoljub«. Prvi je napisan po smrti, drugi pred smrtjo. Kakšna razlika!? Čemu, zakaj? Če je bil velik in zaslužen človek, je moral biti že poprej in ne šele po smrti? Če je res, kar pišete, zakaj niste tako govorili prej? Kritike se Stipa ni bal! A čemu laži, klevete, natolcevanje? Ali ni to znak strašne nemorale, kamor je zašlo pri nas politično življenje?!

Ugotavljajo, kaj je glavni vzrok smrti. In se trudijo predstaviti drugače. Zdravniki so jasno izjavili, da je rana in nato njena ope-

racija pri obstoječi sladkorni bolezni stavila prevelike zahteve na srce, ki je moralo naposled opešati. Rana, pravijo zdravniki, srce je bilo slabo, odgovarjajo in tolmačijo tisti, ki nosijo politično ali moralno ali intelektualno odgovornost na umoru. Prej so trdili, da je bilo delo poedineca, zdaj so sodišču že tri izročili, četrti bo sledil kmalu, 23 jih še čaka, ki so grozili, da se bodo »poslužili drugih sredstev ne glede na posledice«. In tu trdijo isti ljudje, da ne rana, nego slabo srce.

In tudi jaz trdim: srce. Toda ne slabo srce, nego tisto dobro, veliko in plemenito srce, ki ni verovalo v tako velike grehe. Tisto veliko, borbena, ljubeče in odpuščajoče srce ni moglo prenesti najstrašnejšega in zato je odpovedalo, prestalo biti...

Ko se je okrevanje že precej opazilo, so ga obvestili o političnem položaju. In ko so mu povedali, da je v teh težkih dneh pripravljen dr. Korošec, da hlapčuje hegemonistom še dalje, da je celo pripravljen, da jim stopi na čelo in jih vodi do končne zmage, takrat je veliko, na vse nesreče in žrtve navajeno Stipino srce odpovedalo. Tako se je razburil, da mu niso naprej nič več in nikoli nič povedali in je umrl, ne da bi vedel, da je g. Korošec sestavil vlado.

Tega tudi tako velika duša ni prebolela, srce Štefana Radića je prenehalo biti.

Večni mir in pokoj duši njegovi, sladko spanje v zemlji domači zemeljskim ostankom, spominu njegovemu pa večna slava med nami!

Ivan Pucelj.

Umrl je . . . in živi!

V sredo zvečer je umrl Stjepan Radić. — Posledice strela v Beogradu. — Splošno žalovanje.

V noči od srede na četrtek se je po celi državi in po vsem svetu z bliskovito naglico razširila žalostna vest:
Stjepan Radić je ob 8. uri 55 minut umrl.

* * *

Dogodki zadnjega meseca so še nam vsem v živem spominu. Politična napetost med srbijanskimi vladodržci in med prečansko opozicijo je cele tedne kar vidno rastla —

tako dolgo, dokler ni udarilo! Dne 20. junija je Puniša Račić sprožil usodne strele, ki so zahtevali takoj dve smrtni žrtvi, Pavleta Radića in Jurija Basarička, sedaj pa še tretjo, Stjepana Radića...

Ranjeni Radić.

Stjepan Radić je bil ranjen v trebuh. Kroglja je šla sicer nekoliko po strani, vendar pa je bila poškodba zelo nevarna zato, ker je

Radić dolgo bolehal na sladkorni bolezni. Tej okolnosti se je pridružilo še to, da je bil Radić duševno silno potrta zaradi smrti Pavlove. Vse to je delovalo skupaj, da se je od-porna moč Radićevega telesa silno zmanjšala, vsled česar je začelo slabo delovati tudi srce in pljuča. Vendar pa se je Radić že v beograjski bolnišnici toliko opomogel, da so ga mogli prepeljati domov v Zagreb.

Toda tudi doma se mu njegovo zdravstveno stanje ni hotelo izboljšati.

Poklicali so pač najslavnejše zdravnike z Dunaja in iz Monakovega k njegovi bolniški postelji, toda bilo je že prepozno. Ko so zdravniki povedali, da mu otekajo noge, so poučeni ljudje že slutili katastrofo...

Važno pa je, kar so ugotovili mednarodno priznani učenjaki tik pred Radićevo smrtjo. V svojem poročilu namreč pravijo, da je r a n a tako neugodno vplivala na njegovo stanje, da je prišlo do tako težkih posledic. To se pravi po domače: Pavle Radić je vsled strele izdihnil takoj, Stjepan pa nekaj dni ali tednov pozneje...

To je najstrašnejša obsodba, izrečena od mednarodno priznanih zdravnikov proti onim, ki zločina niso znali ali pa morebiti niso niti hoteli preprečiti! Kaj bo rekel »Slovenec« na to?

V sredo zvečer pa se je zgodilo, česar smo se že cele tedne najbolj bali: Naš veliki voditelj je mirno zasanjal večni sen...

Zvonovi iz vseh zagrebških cerkva pa so v pozni nočni uri zazvonili na vse strani žalostno novico. Brzjavili in telefoni pa so jo raznesli na vse strani sveta...

* * *

Vest o Radićevi smrti je pretresla celo Hrvatsko in celo državo, zlasti pa Zagreb, do mozga. Na ulicah so se začele zbirati gruča ljudi, ki so z veliko skrbjo razpravljale usodno vprašanje: Kaj sedaj? Vse mesto je bilo naenkrat, v pravem pomenu besede »čez noč«, zavito v žalno črnino. Delo se je ustavilo, trgovine so počivale, ogromne množice ljudstva pa hite proti »Seljačkemu Domu«, da se še enkrat poslove od svojega ljubljene- nega voditelja, predno izroče njegovo telo materi zemlji.

Stjepan Radić je umrl in v nedeljo dopoldne so ga pokopali. Pokopali pa so le njegovo telo, niso pa pokopali njegovega silnega duha in niso pokopali tega, kar je ta silni duh ustvaril. Radićevo telo še ni Stjepan Radić. Stjepan Radić — to je njegov veliki duh, a ta živi in bo živel, dokler bo živel hrvaški narod. Kajti Radićev duh, to je duša hrvaškega naroda!

Ni Radić ustvaril Hrvatov, ampak duh hrvaškega naroda je rodil Stjepana Radića v usodnem zgodovinskem trenutku. Radić je bilo posebljeno hrvatstvo v vsemi svojimi vrlinami — in tudi slabostmi. Srce široko in plemenito, kakor ga ne najdeš nikjer, ki je z bratsko ljubeznijo znalo zajeti vse, kar se mu je približalo, bister um, kakor je lasten le nepokvarjenemu kmečkemu svetu in značaj lep in svetel in plemenit, kakor ga ne more ustvariti niti najvišja civilizacija. Toplo hrvaško solnce mu je dalo ognjevit temperament in vso silo očarujočega govora, da so mu množice morale slediti, kajti iz njegovih ust je slišal narod samega sebe! Kar je Radić govoril, tega ni govoril Stjepan Radić, ampak to je govoril narod, ves hrvaški narod! Kar je Radić mislil, želel, snoval, izpreminjal, predlagal — vse to ni mislil, želel itd. Stjepan Radić, ampak to je mislil in želel ves narod, in tu tiči skrivnost velikanskih Radićevih uspehov.

Za to Radić ni mrtev, čeprav bo pokopan. Radićev duh, ki ni drugega kakor duh hrvaškega naroda, pa živi in bo živel! Res je, da ne bodo govorila več njegova usta, ampak tako, kakor je govoril, mislil in delal on, bo mislilo, govorilo in delalo na tisoče hrvaških teles, ki jih vse vodi in objema ena sama misel, en sam duh, t. j. duh hrvaškega naroda, Radićev duh.

Svojo najkrepkejšo in najjasnejšo obliko pa je našlo mišljenje Radićevo v ustvarjanju velike kmetske misli. Ta misel zajema vedno bolj na široko tudi nas Slovence. In dokler bo ta misel živela med nami, tudi med nami Radić ne bo umrl.

Čast in slava našem Stipi!

Iz življenja Stjepana Radića.

Stjepan Radić je bil rojen l. 1871 v vasi Trebarjevo pri Sisku. Njegovi stariši so bili siromašni kmetje in kot kmečki otrok je preživljal mladi Stipa svoja leta tako kakor večina njegovih vrstnikov po vseh naših krajih. Hodil je v šolo in na pašo.

Iz te dobe je povedal Radić na nekem shodu hrvaškim kmetom sledeče: Ko sem gnal na pašo svinje, sem rekel očetu, da se bojim volka. Oče pa so rekli: »Ne boj se volka, ampak zakriči nanj in volk bo bežal!« S tem spominom na svoje mlade dni je Radić vžgal v srcih hrvaških kmetov oni silni pogum proti vsem političnim nasprotnikom, ki ravno pri nas v Sloveniji tako silno manjka!

Nadarjenega dečka so poslali kasneje njegovi stariši v šolo v Zagreb, kjer je dovršil pet razredov gimnazije. Kakor pa se je večina tedanjih dijakov že zgodaj zanimala za politiko, tako je tudi Radića potegnila usoda že tedaj v politični vrvež. Ko je bil v šesti šoli, je moral zaradi velikih demonstracij proti tedanjemu hrvaškemu banu iz šole izstopiti.

Za Radića se je takrat zavzel srbski metropolit Mihajlo, ki mu je dal priporočilna pisma za Rusijo. Radić je res odšel v Kijev, kjer je nadaljeval svojo šolo, a dolgo v Rusiji ni mogel vzdržati. Vrnil se je kmalu domov, toda kot silno navdušen Slovan, Zaradi slo-

vanofilstva so ga v Zagrebu iz sedmega gimnazijskega razreda izključili, ga postavili pod policijsko nadzorstvo in ga »po šubu« prignali domov...

Doma se je Radić skrbno pripravil za maturo, ki jo je položil l. 1891.

Radić na visoki šoli.

Po maturi se je Radić vpisal na visoko šolo v Zagrebu kot jurist. Toda ob 300-letnici bitke pri Sisku se je zopet »spozabil« da je na slavnosti imenoval tedanjega bana grofa Khuena »madžarskega huzarja«. Zaradi tega je bil obsojen na štiri mesece ječe, izključen pa je bil tudi z zagrebškega vseučilišča.

Svoje študije je sklenil Radić nadaljevati v Pragi. Ko je bil zaprt, se je naučil češkega jezika, v Prago pa je prišel l. 1894. V Pragi pa takrat ni dolgo ostal, ker se je leta 1895. zopet vrnil v Zagreb, kjer je igral med zagrebškimi visokošolci jako vidno vlogo. Ko je l. 1895. prišel pokojni cesar Franc Jožef v Zagreb, so študentje javno zažgali madžarsko zastavo. Zaradi tega greha, je bil Radić zopet obsojen na šest mesecev ječe. (To je bil »habsburški hlapec« Radić, kakor so ga njegovi nasprotniki radi zmerjali, op. ur.) Izključen je bil seveda tudi iz vseučilišča v Pragi.

Ker ni mogel nadaljevati svojih študij doma, je znova odpotoval v Rusijo, to pot v

Moskvo. Tam bi bil z dovoljenjem ruskega prosvetnega ministra lahko mirno študiral, toda vleklo ga je nazaj v Prago. Tam je začel izdajati list »Hrvatska Misao«.

Bivanje v Pragi je bilo za Radićev nadaljnji razvoj velikega pomena. Tu se je seznanil s prof. Masarykom, čegar šola je tedaj silno slovela, in Radić je bil eden najboljših »Masarykovcev«. Takrat se je seznanil tudi s slovenskimi »Masarykovci«, s pokojnim dr. Dermotom, s prof. dr. Lončarjem in drugimi, katerim je ostal celo življenje dober prijatelj.

L. 1897. je odšel Radić v Pariz na visoko šolo za politične znanosti, ki jo je dovršil z odličnim uspehom. Iz Pariza se je vrnil v Prago, kjer se je popolnoma posvetil časnikarstvu in politiki. Iz Prage pa ga je policija na višji pritisk kmalu izgnala. Radić se je nato naselil v Zemunu kot sotrudnik čeških, francoskih in ruskih listov. V Zemunu se je seznanil tudi z raznimi srbskimi politikami.

Radić politik.

L. 1902. se je Radić preselil v Zagreb, kjer se je popolnoma posvetil samo politiki. Takrat je začel svoje veliko življensko delo: Ustvaril je politični program za hrvaške kmete in jih začel na tem programu organizirati. To delo je začel skupaj s svojim, tudi že umrlim bratom Antonom. Program hrvaške kmečke stranke je razložil Radić v posebni knjigi, ki je izšla l. 1904. Njegova beseda je tako vžigala, da je njegova organizacija že l. 1910. dosegla pri volitvah devet mandatov v tedanjem hrvaškem deželnem zboru.

Njegova agitacija med kmeti pa »gospodi« seveda ni bila posebno všeč in Radić je odsedel v zaporih skoraj celih osem let. Odnehal pa ni nikdar!

Med svetovno vojno je Radić živel v Zagrebu. Marsikdo od njegovih starih znancev je tedaj občutil njegovo dobroto vzpričo splošne lakote. Po vojni pa je pokojni Stipa dal hrvaškemu kmečkemu narodu najvišje, kar mu je mogel dati: Ustvaril je Hrvatom tudi njihov politični cilj, za katerega jim je že prej dal gospodarsko-socialno podlago s svojim kmečkim programom.

S svojim političnim delovanjem in zlasti s prebujanjem hrvaškega kmečkega naroda pa se je Radić tudi v Jugoslaviji »gospodi« silno zameril. Tudi v Jugoslaviji je moral v zapor, prvič leta 1919, kjer je prišel še bolj ob svoj vid, drugič pa l. 1924. za časa zloglasne »Obznane«. Odnehal pa ni nikdar in s svojo jekleno vztrajnostjo je dosegel, da ga morajo danes priznavati tudi njegovi nekdanji in sedanji največji nasprotniki kot moža- velikana, kakor ga danes nima noben svetovni narod!

Koristno za vsako hišo

po znižanih cenah

kakor: rokavice, nogavice, žepne robe, kravate, fino damsko, moško in otroško triko-perilo, dišeče milo, torbice, čipke, potreščine za šivilje, krojače, tapetni-ke, čevljarje in sedlarje nudi

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika za vodo.

„DEČVA“

Žene in dekleta! Poslužujte se naše narodne poletne noše! Zahtevajte pri vseh trgoveh nagelno dečvino blago, ki se prodaja v prid Jugoslovenski Matici in Dečjemu domu.

Pogreb velikega pokojnika.

Pogreb se je vršil v nedeljo 12. avgusta.

Teško je opisati vso veličanstvenost zadnje poti največjega hrvatskega sina, velikega učitelja in mučenika. Iz vseh krajev Hrvatske in Slovenije, iz Bosne in Hercegovine, Dalmacije in Vojvodine je prišlo nad pol milijona organiziranega kmetkega naroda. Od političnih do strokovnih, od kulturnih do gospodarskih organizacij, vse je prišlo z zastavami, godbami in venci. Vencev je bilo čez 2000. Kakor reke so se valile kmetke množice proti Zagrebu in se zlivale v ogromno živo morje.

Do 10. ure dopoldne so še mogli videti kmetke svojega voditelja. Ob 10. uri pa je bila krsta zabita in na balkon Seljačkega doma so stopili govorniki in izpregovorili v zadnje slovo kmetkega mučenika. Za SKS je govoril tov. dr. Marušič. Okrog 12. ure se je pričel pomikati sprevod in je trajal do pol 4. ure popoldne. Slovencev se je udeležilo več tisočev. Slovenska kmetka stranka je bila s celotnim načelstvom zastopana, ki je neslo krasen venci na čelu.

Proglas predsedstva HSS na hrvatski narod.

Presedstvo HSS je izdalo na hrvatski narod sledeči proglas:

Hrvatski narod!

Snoči 8. avgusta 1928, nekoliko minut pred 9. zvečer je izdihnil svojo veliko plemenito dušo in zaprl svoje trudne oči k večnemu počitku naš voditelj in predsednik Stjepan Radić.

Vse njegovo življenje je bilo neprestano in nesebično delo za Tvoje dobro in ob enem neprekinjen niz primerov, kako je treba delati za svoj narod.

In baš ko je zbral ves narod v črvste vrste v borbi za pravičnost, človečanstvo in svobodo hrvatskega naroda in hrvatske domovine, je iztrgala zločinska roka njegovo telo iz naše sredine.

Ubili so ga zločinci, da oropajo hrvatski narod voditelja, da zanesejo malodušnost v njegove črvste vrste in tako zlomijo njegovo zmagonosno borbo za svobodo, človečanstvo in pravico.

A prevarili so se!

Ko smo 20. junija pred umorom v Narodni skupščini, sluteči zlo, nagovarjali predsednika, naj tega dne ne gre v Narodno skupščino, ker bi ga lahko umorili, je izgovoril On velike — Njega dostojne — besede: »Mene lahko ubijejo, duha ne bodo ubili!«

Predsednik je izrekel te besede, ker je vedel, da je njegovo geslo: »Verá v Boga in seljaška sloga« preželo ves hrvatski narod.

Vedel je, da njegovo 40-letno javno delo ni bilo zaman in ker mu je uspelo učvrstiti v hrvatskem narodu vero v zmago pravice in ker je zbral hrvatski narod k delu za ta vzvišena načela na črvstem, nezlomljivem seljaškem temelju.

Ta duh predsednika in našega voditelja je v nas močnejši še sedaj, ko nas je predsednik zapustil!

Ta njegov duh nas vodi še nadalje in nam naroča:

Ohranimo svoje vrste črvste in neprobojne, kakor nas je naučil in združil naš veliki pokojnik.

Ohranimo tudi te dni najtežje preizku-

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu sprejema od posestnikov in ustanov iz ljubljanske oblasti naročila za visokodebelne jablane od 1. do 30. septembra 1928. Oddaja sadnega drevja se bo vršila v jeseni. Naročilo mora vsebovati število in ime vsake sadne sorte in točen naslov naročnika (ime, priimek, občina, hišna številka, pošta in železniška postaja). Sadjarji, ki so naročili sadno drevje lani ali pretečeno zimo in ga niso prejeli iz kateregakoli vzroka, pa še reflektirajo nanj, naj ponovijo svoja naročila.

Zveza slovenskih zadrž v Ljubljani r. z. z o. z. se je dne 8. t. m. preselila iz dosedanjih prostorov v Janez Trdinovi ulici šte. 8 v lastno hišo v Pražakovi ulici šte. 11.

Boj in zmaga. Pravljica. Spisal Gustav Strniša, ilustriral Justin. Kot II. zvezek nove serije knjižnice »Svete vojske« je izšla ta knjižica. Pravljica je zelo napeta in se bo mladini priljubila. Knjižica je bogato ilustrirana tako, da se čudimo, kako jo more nuditi založba za tako nizko ceno 5 Din. Dajte ljubko knjižico mladini v roke: hvaležna Vam bo za ta dar.

**Naročajte
»KMETSKI
LIST«!**

šnje popoln mir in zavest, da bomo tako kronali z uspehom delo svojega učitelja in voditelja.

Imejmo popolno zaupanje v svoje vodstvo in vzdržimo borbo do zmage!

Slava Stjepanu Radiću! Živel hrvatski narod in z njim duh Stjepana Radića!

Poziv.

V soboto, dne 18. avgusta t. l. ob 10. uri se vrši žalna seja načelstva SKS v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 4.

Ob 9. uri dopoldne se bodo darovale naše zadušnice za pok. Štefanom Radićem in dekanom Antonom Koblarjem v cerkvi Sv. Jakoba v Ljubljani.

Vsi člani načelstva se zberó ¾ na 9 v tajništvu. Pozivamo tudi vse druge pristaše, da prisostvujejo maši in žalni seji.

Ivan Pipan, predsednik SKS.

„Imam časa“

pravi razumna Mica. „Ne stojim po cele dni pred prerilnikom in se ne mučim s težkim pranjem perila. Zame to delo opravlja RADION in

varuje perilo!“

Sožalne brzojavke načelstva SKS.

Predsedstvu Hrvatske Seljačke Stranke, Zagreb.

Globoko pretreseni vsled nepričakovane smrti našega učitelja in vodje, največjega sina hrvatskega naroda, genialnega predsednika Štefana Radića, se načelstvo SKS v žalosti klanja njegovemu spominu.

Ivan Pipan, predsednik.

Gospa Marija Radić, Zagreb.

Globoko ginjenj vsled smrti našega voditelja izrekamo Vam in celi rodbini naše najiskrenejše sožalje.

Za SKS: Ivan Pipan: predsednik.

Prejeli smo: Tajništvo Slovenske kmečke stranke, Ljubljana.

Potrj globoke žalosti nad nesrečo, ki je zadela naš celokupni narod, Vam izražam najglobokejšo sožalje. V teh težkih dnevih,

ki so nastopili vsled usodne izgube našega ljubečega voditelja, želim: da se naše vrste še bolj strnejo z bratskim hrvatskim narodom. Pridružujem se v žalosti stotisočemu narodu in kličem Slava! nesmrtnemu spominu velikega voditelja zatiranega naroda. Vi pa nadaljujte njegovo oporoko in začeto njegovo veliko delo osvobođenja! S tovariškim pozdravom tih Vaš sobojevnik F. P. — P. S.: Prilagam 20 Din za venec velikemu voditelju.

Predsedstvu SKS, Ljubljana.

Prosim, da tolmačite bratski HSS v imenu okrajne organizacije SKS za srez Šmarje—Kozje—Rogatec našo globoko žalost ob izgubi Stepana Radića. Strašna zguba za ves jugoslovanski kmetski narod in posebej za našo Slovensko kmetijsko stranko nam razjeda srca in stiska pesti, vendar se tolažimo s tem, da brez žrtev ni zmage. Njegova smrt nam je njegove ideale vžgala v naša srca, katerih nas more oropati le tudi naša smrt. Okrajni odbor SKS v Šmarju pri Jelšah. — Otorepec, tajnik.

Vodstvu HSS, Zagreb

se pridružuje v najgloblji žalosti nad izgubo največjega voditelja hrvatskega in slovenskega kmetskega naroda

okrožni odbor SKS v Mariboru.

Obitelji Stepana Radića, Zagreb.

Najgloblje sožalje na izgubi najboljšega soproga in očeta našega velikega nepozabnega voditelja

okrožni odbor SKS v Mariboru.

Sromlje. Naša krajevna organizacija Slovenske kmetijske stranke se globoko klanja velikemu duhu kmetskega mučenika Štefana Radića, ki je postal žrtev zločinca v Narodni skupščini. Prisegamo, da nas bo njegov nauk še bolj utrdil v našem delu in njegova mučeniška smrt mora pomeniti tudi za slovenskega kmeta klic na slogo in zmago.

Globoko žalujemo tudi za preč. g. dekanom Koblarjem.

Ribnica. Predsednik krajevnice organizacije SKS je sklical odborovo sejo povodom smrti voditelja Štefana Radića, na kateri je razpravljaval o njej pod utisom globoke žalosti, zavedajoč se važnih zgodovinskih trenutkov! Odbor izreka svoje globoko sožalje hrvaškemu narodu, glavnemu odboru KDK kakor tudi obitelji Štefana Radića in prosi tajništvo SKS naj sporoči to na pristojna mesta!

Krajevna organizacija SKS v Št. Vidu niže Ptuj je na svoji žalni seji sprejela vest o smrti Stepana Radića z največjo žalostjo. Prosimo, da sporočite naše najiskrenejšje sožalje rodbini pokojnega Stepana, velikega učitelja, prvoboriteljem za našo kmetijsko misel pa naše neomejeno zaupanje. — Kraj. odbor SKS.

Politični pomen Stepana Radića.

Pomen in vrednost človeškega dela je težko preценiti. Kar se zdi enemu nekaj velikega, se zdi drugemu malovredno in narobe. Nimamo namreč nobene mere, s katero bi lahko merili duševno delo, kakor n. pr. merimo z metrom zid.

Eno merilo pa imamo le, ki nam omogoča vsaj nekoliko ocenjevati tudi duševno delo in tudi politično delo, ki je čist plod duha.

So kraji, ki imajo dobre zdravnike. Doktor tak zdravnik živi, se ljudje navadno prav nič ne zavedajo, kaj imajo. Šele, ko tak človek umrje in ga ljudje zopet potrebujejo, čutijo, da jim naenkrat nekaj manjka. Takrat šele ljudje občutijo, da je zazijala nekje globoka vrzel, da se odpira pred njimi neka praznina, ki je ni mogoče izpolniti čez noč. Takrat se izviije ljudem iz prs vzdih: Oh, ko bi bil še ta in ta živ!

Baš ta vrzel, ta praznina, ki jo veliki ljudje puščajo za seboj, je najboljšje merilo za njihovo duševno vrednost. Druge vrednosti kakor duševna pa za človeka sploh ni.

Mi vsi smo priča, kako mrjo in ginejo okoli nas ljudje, ki so podedovali ves mogoč posvetni sijaj in bogastvo. Ti umrjejo, na njihovo mesto pa prihajajo drugi — in nobene vrzeli ni. Prihajajo in odhajajo vladarji, ministri, generali itd., a vrzeli ne čutimo! Zakaj ne? Zato ne, ker je eden kot drugi — in zato ne, ker vidimo in čutimo, da ni zmanjkalo moža, ki je znal s svojim umom nekaj ustvarjati. Kdor ne ustvarja, ta ne zapuščja za seboj nobenega sledu...

Ranjki Radić pa je s svojim umom ustvarjal. On je dal narodu iz njegove (narodove) podzavesti ven preko svojih možgan, preko svojega uma, velikanske pozitivne duševne vrednosti, ustvaril in izoblikoval mu je silne ideje, ki so zgrabile z neukrotljivo močjo ne samo hrvaški narod, ampak ves svet.

To je Radićev ustvarjajoči genij, ki ga danes ni mogoče nadomestiti in zato zija že danes za Radićem silna praznina, ki je ne bo mogel nihče drugi izpolnjevati kakor samo Radićevo nesmrtno duševno delo. V tem je Radić večni.

Radić je hrvaškemu narodu in vsemu svetu nekaj dal, kar je on ustvaril. Kdo bo ustvarjal naprej? Ljudi, ki bodo njegove, od njega ustvarjene in izoblikovane ideje širili, takih bo že nekaj. A kdo bo ustvarjal? Kdo bo narodu dajal še naprej duševni material, s katerim bi narod gradil in zidal naprej? To je tisto veliko vprašanje.

Žalibog moramo reči, da se bo težko kje pojavil nov ustvarjajoči duh, ki bi dajal iz svojega uma narodu to, kar je Radić dajal. In v tem leži ogromni pomen Radića kot politika.

Ljudi, ki se pečajo s politikom, ali ki žive

od politike itd., takih ljudi ima svet na vagonih. Tudi pri nas jih je dovolj. A koliko je med njimi takih, ki ustvarjajo kakor je ustvarjal Radić? Niti enega...! In zato zija za Radićem silno globoka vrzel...

Zgodovinski govor dr. Mačka, podpredsednika HSS.

Na žalni seji poslancev kmečke demokracije je govoril podpredsednik Hrvaške seljačke stranke sledeče:

»Gospodje poslanci! Bratje in tovariši!

Danes plaka majka Hrvatska, ker je izgubila svojega genija. Vsi svetovni geniji, ki so v zgodovini človeštva stremeli za boljšo bodočnost ljudi in narodov, so se najprej približali potlačenim in preziranim, da preko njih dvignejo i celo človeštvo. Vsi ustanovitelji ver in njihovi apostoli in vsi preroki so pričenjali svojo borbo za pravičnost in za boljše človečanstvo z borbo za pravice malih, potlačenih in ponižanih, torej za pravice onih, za katerih pravice se je najtežje boriti. Kdor začne boj za pravice malih in potlačenih, ta namreč napove boj nasilnikom in nasilju, a v tak boj se morejo spustiti samo geniji.

Ljubezen Stepana Radića do naroda se začena z ljubeznijo do onega človeka, ki je bil najbolj teptan. Iz ljubezni do milijonov potlačenih in teptanih izvira Radićeva brezmejna ljubezen do hrvaškega kmečkega naroda. Njegova genijalnost mu je dala moč, da je teptano hrvaško seljaštvo dvignil ne samo na stopinjo ravnopravnega družabnega stanu, ampak na višino vladajočega činitelja, na višino vladajočega naroda. Stepan Radić se ni nikdar boril za razredno ravnopravnost, ampak se je boril za pravo hrvaškega naroda, da se sam vlada. »Hrvaški kmetje niso »razred«, ampak narod, ki se sam za narod smatra — tako je pogosto rekel Radić ter s tem naglasil, da borba hrvaških kmetov ni razredna borba.

Iz pravice hrvaškega kmečkega naroda, da vlada samega sebe, pa sledi, logično pravica tega naroda na svojo svobodno državo.

V programu Hrvaške kmečke stranke stoji: »Mi Hrvati imamo od starih časov pa do danes svojo državo, t. j. svojo domovino, svojo zemljo, s svojo vlado.« Nekoliko naprej pa: »Iz našega programa je jasno, da gre Hrvaška kmečka stranka za tem, da se hrvaški narod uredi v svoji državi.«

Stepan Radić zahteva torej svobodno hrvaško državo, državo, v kateri naj vladajo hrvaški kmetje, v kateri pa poleg kmetov ne sme biti in ne more biti pritiskanih in potlačenih posameznikov, a še manj potlačenih narodov.

Jasno je, da pojem svobodne Hrvatske izključuje možnost skupnosti (skupne drža-

Prometna banka d. d.

Ljubljana

Stritarjeva ulica št. 2

(vogal Pred škočje 1, nasproti magistrata)

Telefon št. 2149, 2968
Pošt. ček. rač. 13.853

Žiro-račun
pri Narodni banki

Nakup in prodaja valut in deviz. Sprejemanje vlog na tekoči račun in hranilne knjižice, vnovčevanje čekov in menic. Izdaja uverenj, garancijskih in kreditnih pisem, podeljevanje kreditov in izvrševanje vseh bančnih poslov po najkvalitetnejših pogojih.

ve), ki bi pomenila omejitve hrvaške svobode na korist kakega drugega člana zajednice. Zajednica se ne ustvarja za to, da nekdo svojo svobodo izgubi, ampak za to, da si okrepí garancije za svojo svobodo. Vsaka drugače urejena skupnost (zajednica) ni skupnost, ampak tiranija, ki mora prej ali slej propasti. Vera v propast tiranije pa izvira iz vere v zmago pravice nad krivico. Radić je rekel: Vera v Boga in kmečka sloga!

Velik je bil Stjepan Radić! Tako velik, da se ni mogel omejiti samo na svoj narod, nego da ga je ljubezen do hrvaškega naroda dvignila do ljubezni za vse človečanstvo. Človečanstvo, t. j. ljubezen do vseh, je proglasil za hrvaški narodni ideal. Do te ljubezni pa je prišel potom svoje rase, t. j. potom Vseslovanstva. Radić je bil Vseslovan, ampak ne militaristični panslavist, ki osvaja z orožjem, ampak Vseslovan, ki bi rad ves rod postavil v službo ljubezni do vseh in večnega miru med narodi. Zato je bil Radić vnet pacifist.

Kot Slovan je bil Radić tudi Jugoslovan. Toda njegovo Jugoslovanstvo ni nikdar pomenilo organizacije medsebojnega boja med južnimi Slovani, ampak bratstvo s v o b o d n i h južnih Slovanov: Srbov, Hrvatov, Slovencev in Bolgarov. Njegovo jugoslovanstvo

ni bila nikaka megla, ampak stvarnost, izražena v ideji državne zajednice svobodnih in ravnopravnih držav svobodnih južnih Slovanov (federacija, op. ur.).

Kot pacifist, ki s svojo miroljubnostjo objema celo človeštvo, seveda ni mogel trpeti hegemonizma in se je zato do zadnjega trenutka boril proti hegemonizmu in imperikalizmu srbijskih merodajnih krogov. To borbo bo hrvaški narod nadaljeval, ne samo za svojo svobodo in neodvisnost, ampak tudi za svobodo in ravnopravnost vseh ostalih nacionalno-političnih individualitet. S to borbo Hrvati ne bodo prenehali niti tedaj, če sami dosežejo popolno svobodo.

Ta politika Stjepana Radića bo ostala naš neizpremenljivi program. To ni nobena njegova teoretična zamisel, ampak beseda vsega hrvaškega naroda, ne samo južnim Slovanom, ampak vsemu človeštvu.

Naš narodni genij Stjepan Radić bo ostal stalni voditelj hrvaškega naroda. Mi pa, njegovi učenci in sodelavci, bomo ostali složni tudi v bodoče, kakor nas je on zbral. zvesti njemu, njegovemu nauku in njegovemu narodu.

Slava Stjepanu Radiću!

Kmetški praznik na Krškem polju

je vsled smrti Štefana Radića preložen na poznejši čas. Kdaj se isti vrši, bomo priobčili v prihodnji številki »Kmetškega lista«.

Bolni na pljučih!

Tisoč že ozdravljenih!

Zahtevajte takoj to knjigo o moji novi umetnosti prehranjevanja, ki je že marsikoga rešila smrti. Ona more poleg vsakega načina življenja pomagati, da se bolezen hitro preмага. Nočno znojenje in kašelj prenehata, telesna teža se poveča ter po vseobčnem poapnenju skrajša bolezen.

Resni možje

zdravniške vede potrjujejo prednost te moje metode in jo radi priporočajo. Čimpreje pričnete z mojim načinom prehranjevanja, tem boljše.

Popolnoma zastoj

dobite mojo knjigo, iz katere boste črpali mnogo koristnega.

Pišite takoj,

zadostuje ena dopisna karta na naslov:

GEORG FULGNER, Berlin - Neukölln, Ringbahnstrasse 24, Abt. 616.

† DEKAN ANTON KOBLAR.

V soboto, dne 11. avgusta so položili na pokopališče v Kranju k večnemu počitku gospoda dekana. V žalnem sprevedu je pokojnega gospoda spremilo do jame, kjer počivajo njegovi zemski ostanki, velikansko število naroda, da počasti njegov spomin in moli za moža, ki je živel za druge in hladil žgoče rane človeškega življenja najrevnejšim. Vse je bilo edino v enem, umrl je mož poštenjak, dal je narodu vse, kar je mogel, zato njemu naša hvaležnost in trajen spomin.

V sprevedu je stopalo za vencem, ki je nosil napis »Slovenska kmetška stranka — Svojemu članu načelstva«, načelstvo SKS užaloščeno, da je izgubilo iz svoje srede moža, čegar nasveti in sodelovanje je načelstvo vedno upoštevalo, ker so nasveti in sodelovanje bili spremljani vedno z čisto ljubeznijo koristiti onemu delu naroda, o katerem je rekel: »Zato držim s kmetom, ker je ta največji revež, med vsemi delavci je za svoje trdo delo najslabše plačan. Mi duhovni smo dolžni že po svojem poklicu kmetu pomagati; to je najbolj zaslužno in socialno delo.

Ali ni v teh stvarkih zapopaden cel program, cela knjiga skrbi in želja za trpina kmeta. Ravno ta ljubezen do trpina kmeta pa je bila vzrok, da je moral zlatomašnik pretrpeti mnogo grenkih ur, dà, celo preganjanje. Obrekovan je bil in zapostavljen. Krivice, ki so se mu zgodile, niso bile v celoti in pred javnostjo nikdar popravljene, morda tiho. Nikdar ni pokojni radi tega tarna, vedno je odgovoril, če je bil izzvan: Zaupajmo v Boga, ker on bo naš sodnik.

Najbolj v srce zadet pa sem bil, ko sem bil nekoč priča, da so gospoda dekana surovo žalili kmetje sami, to je oni, katerim je hotel vse dobro in za katere je delal. Ko me je videl potrtega, me je razumel in rekel: Nikar naj vas srce ne boli, niso to slabi ljudje, imam jih iz srea rad, ne delajo tega oni, to je le izraz onih pokvarjenikov, ki jim ni nič svetega na svetu. Imajo Boga na ustih, a v njihovih sreih gospodari hudoba. Razumel sem ga in spoznal veliko resnico, ljubi svoj narod in delaj zanj.

Tako zlato srce, je našlo plačilo pri Vsemogočnem. Ohranili Vas bomo v spominu in živeli po Vaših zlatih naukih! J. B.

* * *

Duh časa je privedel do tega, da danes za pranje ni treba uporabljati nič drugega nego RADION. Visoke tehnične šole so preizkusile Radion ter dognale, da je popolnoma neškodljiv za perilo. Zadostuje, da se kuha perilo pol ure v raztopini Radiona; perilo je potem popolnoma čisto.

Sadjarji, vrtnarji, vinogradniki! Sredstva za pokončavanje škodljivcev dobite pri tvrdki »CHEMOTECNA«, Ljubljana, Mestni trg 10 (na dvorišču veletrgovine A. & E. Skabernè). Zahtevajte navodilo o uporabi!

Najboljši in najtrpežnejši
**ŠIVALNI STROJI in
KOLESA so:**
**„Gritzner“
in „Adler“**

za dom, obrt in industrijo, v raznih opremah. — Istotam švicarski pletilni stroji „Dubled“. Pisalni stroji „Urania“.

Ugodni plačilni pogoji. Večletna garancija.

Tovarniška zaloga:
Josip Petelinc, Ljubljana
blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

KMETSKE HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Račun pošne hranilnice št. 14257

reg. zadr. s neomej. zav.

Brzjavke „Kmetški dom“. Telefon št. 2547

v Ljubljani, Tavčarjeva (Sodna) ulica št. 1, pritličje

Daje:

Posojila na vknjižbo, proti poročtvu ter nastavi premičnih in vrednostnih papirjev ter devoljuje kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Obrestuje

vloge na **6%** brez od-
knjižnice **čistih** povedi

Večje stalne vloge in vloge v tekočem računu po dogovoru.

Preskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje ter čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

Uradne ure:

Vsak delavnik od 8. — 12.1/2, in od 3. — 4.1/2.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

Podružnica v KAMNIKU na Glavnem trgu.

V globoki žalosti naznanjava v svojem in drugih sorodnikov imenu, da je Vsemogočni poklical k sebi našega brata, strica itd., gospoda

ANTONA KOBLAR-JA

zlatomašnika, duh. svetnika, mestnega župnika in dekana v Kranju, bivšega državnozbornskega poslanca, častnega občana mesta Kranja, imejtelja reda sv. Save itd.

po kratki mučni bolezni, v 75. letu starosti, dne 9. avgusta 1928 ob eni ponoči.

Pogreb predragega rajnika se je vršil v soboto, dne 11. t. m. ob 9. uri dopoldan iz župnišča v Kranju na tamošnje pokopališče.

V Ljubljani, dne 9. avgusta 1928.

Dr. Ivan Černe. Elizabeta Lovšin.

Načelstvo Slovenske kmetijske stranke javlja pre-
tužno in žalostno vest, da je njen član načelstva,
častiti gospod

ANTON KOBLAR

zlatomašnik, duh. svetnik, župnik in dekan mesta Kranja,
bivši drž. poslanec, častni občan mesta Kranja in imejtelj
reda sv. Save

po kratki mučni bolezni, v 75. letu starosti, dne 9.
avgusta 1928 ob eni uri ponoči zatisnil za vedno svoje
trudne oči.

Pogreb predragega in ljubljenelega tovariša se je
vršil v soboto, dne 11. t. m. ob 9. uri dopoldne na
pokopališče v Kranju.

Ljubljana, dne 9. avgusta 1928.

Načelstvo SKS.

PERI SA BENZIT!

V DOMU

kjer vlada čistoča, je mir in zdravje. Oboje dosežete s uporabo **BENZIT.NADMILA** ki ne čisti samo obleke, perilo in druge predmete, temveč jih istočasno tudi desinficira vsled svojih antiseptičnih svojstev.

Nobeno drugo milo nima tako učinkovite čistilne moči kot **BENZIT.NADMILLO**, ki opere brez truda navadne in najfinejše tkanine, volno in svilo.

BENZIT-NADMILLO čisti belo in barvasto perilo, flanel, volno, svilo, čipke, zavese, preproge itd.

Dobiva se v vseh drogerijah in trgovinah kolonialnega blaga po ceni od Din. 5.- za komad.

Benzit Nadmilo

TVORNICI ZLATOROG
MARIBOR

PERI SA BENZIT!

Le „Weck“-ove čaše in aparati za vkuhanje zadovolje vsako gospodinjstvo. Glavna zaloga „Weck“ pri tvrdki Fructus, Ljubljana, Krekon trg 10/l. Zahtevajte cenik!

Kmetje in kmetice!

kadar kupujete v mestu svoje potrebščine, podpirajte v prvi vrsti trgovce, ki v našem listu nudijo svoje blago!

Svoji k svojim! Svoji k svojim!